Ό,τι χάθηκε δεν κινδυνεύει (Χρήστος Γιανναράς)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 25 Αυγούστου, 2008

Ποιο αντίκρισμα πραγματικής απειλής θα μπορούσαν να έχουν οι λέξεις «εθνική καταστροφή» για τον Ελληνισμό σήμερα;

Οι λέξεις σημαίνουν το ενδεχόμενο να διαμελιστεί το ελλαδικό έθνος-κράτος, να σμικρυνθεί εδαφικά ή να υποδουλωθεί. Να καταλυθεί η πολιτειακή του υπόσταση με ξενική κατοχή, να ακυρωθεί και τυπικά η αυτονομία του κράτους. Να στερηθούν οι υπήκοοι τις πολιτικές τους ελευθερίες, να προσαρτηθούν μεγάλα τμήματα χερσαίου ή θαλάσσιου χώρου από γείτονες.

Όλα τα παραπάνω ενδεχόμενα καταδείχνουν ότι μια υποθετική «εθνική καταστροφή» θα αφορούσε το σημερινό ελλαδικό έθνος-κράτος, όχι τον Ελληνισμό ως πρόταση πολιτισμού και παραγωγό ετερότητας βίου. Αν υπάρχει ακόμα τέτοια ενεργός πρόταση και αν παράγεται σήμερα ιδιοπροσωπία πολιτισμού στο κρατίδιό μας των ελληνώνυμων Βαλκανίων, είναι θέμα που δεν συναρτάται με το ενδεχόμενο «εθνικής καταστροφής». Και αν συναρτηθεί, θα χλευαστεί και θα αγνοηθεί σαν «εθνικιστική» ιδεοληψία.

Το ενδεχόμενο όμως «εθνικής καταστροφής» τρομοκρατεί και πανικοβάλλει (εθνικιστικότατα), ενώ η μάλλον συντελεσμένη ιστορική εξαφάνιση ελληνικής πρότασης πολιτισμού δεν μοιάζει να ενοχλεί κανέναν. Ο λόγος είναι προφανής: Η τυχόν υποταγή του κράτους ή τμημάτων του σε ξενική κυριαρχία, ο εδαφικός διαμελισμός ή η απώλεια της αυτονομίας του θα είχε οπωσδήποτε συνέπειες στην οικονομική, εργασιακή, επιχειρηματική κατάσταση του καθενός μας, θα ανέτρεπε ριζικά ή εν μέρει τη «βολή» μας, τα ατομικά μας συμφέροντα, την όποια καταναλωτική μας ευχέρεια. Ενώ την πολιτιστική εξαφάνιση του Ελληνισμού ούτε την καταλαβαίνουμε ούτε και ζημιώνει την ευζωία μας.

Ο καταναλωτισμός ως νοοτροπία και έμπρακτος ριζοσπαστικός ατομοκεντρισμός έχει εξαλείψει την ανάγκη του ανήκειν, η αίσθηση πατρίδας σώζεται μόνον στην ψυχολογική επένδυση που κάνουμε στις «εθνικές» αθλητικές μας εκπροσωπήσεις. Αν εισβάλλει εχθρός στο χωριό σου ή στην πόλη σου, φορτώνεις ό,τι προλάβεις στο ιδιωτικό σου αυτοκίνητο και φεύγεις. Πηγαίνεις οπουδήποτε, αρκεί να μην απειλείσαι. Θα βρεις οπωσδήποτε ένα σούπερ μάρκετ με τα ίδια που ήξερες καταναλωτικά αγαθά, χώνεσαι και σε κάποια δουλειά, τίποτα δεν αλλάζει. Δεν έχεις «εστία» να υπερασπίσεις, έτσι κι αλλιώς η στέγη σου είναι νοικιασμένη ή με δόσεις,

σε «βωμούς» δεν πολυσυχνάζεις, τους νεκρούς σου, σαν προοδευτικός και ανοιχτόμυαλος, τους αποτεφρώνεις. Ποιος ο λόγος να πολεμήσεις, τι αντίκρισμα έχουν στη ζωή σου η πατρίδα, ο πολιτισμός, τα πάτρια;

Άλλοτε ήταν αλλιώς, αλλά το άλλοτε δεν είναι τώρα. Όταν ο Ελληνισμός υποτάχθηκε στους Ρωμαίους, ήταν μια «εθνική καταστροφή»; Η Ιστορία έδειξε το αντίθετο: Χάρη και στην εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου που είχε προηγηθεί, η υποταγή στους Ρωμαίους δεν εμπόδισε την ελληνική πρόταση πολιτισμού να κυριαρχήσει στο τότε πεδίο των διεθνών ιστορικών εξελίξεων, για χίλια χρόνια. Και όταν ο μέγας κόσμος της ελληνορωμαϊκής «Οικουμένης» (ο ψευδωνύμως και για χλευασμό αποκαλούμενος «Βυζάντιο») κατέρρευσε, ο Ελληνισμός ασφαλώς και έπαψε να επηρεάζει την εξέλιξη του πολιτισμού. Αλλά δεν έπαψε να παράγει πολιτισμό σε συνθήκες εξαιρετικά δυσμενείς, κυριολεκτικά ζοφερές. Τέσσερις ολόκληρους αιώνες διέσωσε συνείδηση πολιτιστικής υπεροχής έναντι των κατακτητών του, έμπρακτη ετερότητα πολιτισμού σε κάθε έκφανση του βίου: Στην αρχιτεκτονική, στην ποίηση, στη μουσική, στη ζωγραφική, στη λαϊκή φορεσιά, στους κοινωνικούς θεσμούς, στο λαϊκό ήθος – οργανική, δημιουργική συνέχεια αδιάρρηκτης παράδοσης χιλιετιών.

Θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για «καταστροφή» του Ελληνισμού (ιστορικό τέλος της ελληνικής πρότασης πολιτισμού και της παραγωγής πολιτισμού) με την ίδρυση του κοραϊκού - βαυαρικού κράτους. Το κράτος αυτό προκαθορίστηκε να είναι μεταπρατικό, να παράγει μίμηση. Η οργάνωση, οι θεσμοί, οι λειτουργίες του ήταν και παραμένουν δάνεια, πιθηκισμός ξένων προτύπων, αλλότριων αναγκών και εθισμών. Η «ελληνικότητά» του ήταν και είναι ένα άσαρκο εθνικιστικό ιδεολόγημα, εξ ορισμού ανίκανο να παραγάγει ετερότητα πολιτισμού.

Έσχατο έρεισμα επιβίωσης της ελληνικότητας παρέμεινε η γλώσσα. Γι’ αυτό και επικεντρώθηκαν εκεί πεισματικές, φανατισμένες προσπάθειες να ιδεολογικοποιηθεί επίσης το πεδίο, να δηλώνει η γλώσσα παραταξιακή ένταξη, να πάψει να κομίζει συνέχεια ζωής, μεταβίβαση βιωματικού φορτίου, διαχρονική ενότητα πολιτισμού. Κοραϊκοί καθαρευουσιάνοι και ψυχαρικοί δημοτικιστές, «συντηρητικοί» αρχαΐζοντες και «προοδευτικοί» λαϊκίζοντες, στρεβλωματικές τεχνητές διάλεκτοι του Ζαχαριαδισμού ή του Παπανδρεϊσμού, συγκρότησαν το διαβόητο «γλωσσικό πρόβλημα» του ελλαδισμού, που ήταν για δυο αιώνες ο καθρέφτης μιας εκούσια απεμπολημένης ελληνικής ταυτότητας.

Μετά την καταστροφή που επέφερε η μεταπρατική συγκρότηση του ελλαδικού έθνους - κράτος, επόμενο πλήγμα και βλάβη ανήκεστη ήταν ασφαλώς η ιστορική εξαφάνιση του Μικρασιατικού και Ποντιακού Ελληνισμού.

Χάθηκε η εκτός εθνικιστικού επαρχιωτισμού κοσμοπολίτικη ελληνικότητα. Αλλά

καταστροφική διακοπή στο έσχατο έρεισμα συνέχειας του Ελληνισμού, στη γλώσσα, δεν υπήρξε. Αυτή η πραγματικά ιστορική καταστροφή συντελέστηκε στις μέρες μας: Με την επιβολή μιας τεχνητής «δημοτικής» ως κρατικής γλώσσας από τον Γεώργιο Ράλλη. Και με το έγκλημα επιβολής του μονοτονικού συστήματος γραφής από τον Ελευθέριο Βερυβάκη. Η ελληνική συνέχεια, έστω και μόνο γλωσσική, χάθηκε.

Τώρα πια, όποια «εθνική καταστροφή» κι αν επέλθει, θα αφορά μόνο πορτοφόλια και συναισθήματα. Ο τυχόν εδαφικός διαμελισμός, μια ξενική κατοχή, η απώλεια της κρατικής αυτονομίας θα ταλαιπωρήσει (ίσως) τις λιγότερο εύπορες τάξεις, αλλά καταστροφή με επιπτώσεις στον πολιτισμό και στην Ιστορία δεν θα είναι. Τι έχει να χάσει ο πολιτισμός, αν διαμελιστεί το Βέλγιο, η Ελβετία, το κράτος των Σκοπίων; Το ίδιο αδιάφορη για τη δυναμική της ανθρώπινης Ιστορίας θα είναι μια «εθνική καταστροφή» του σημερινού ελλαδικού κρατιδίου.

Δεν πρόκειται για «απαισιοδοξία» και «καταστροφολογία». Μόνο για υπόμνηση του προφανούς. Αν πραγματικά θέλουμε ανάκαμψη της ποιότητας και συνέχεια του συλλογικού μας βίου, όλες οι λειτουργίες του κράτους, και οι πιο τεχνικές, θα πρέπει να σκοπεύσουν στην άνοδο της κατά κεφαλήν καλλιέργειας. Και τέτοια ρεαλιστική πολιτική σκόπευση, με τις σημερινές ανήκεστα αχρηστευμένες πολιτικές δυνάμεις, δεν μπορεί να γίνει.

(Πηγή: "Καθημερινή" 24/8/2008)